

TERME D'ALBERIC

TOPONÍMIA
DELS POBLES
VALENCIANS

ALZIRA

LA RIBERA ALTA

ACADÈ
MIAYVA
LENCI
ANADE
LA LLE
NGUA

AJUNTAMENT
D'ALZIRA

INSTITUT CARTOGRÀFIC VALENCIÀ

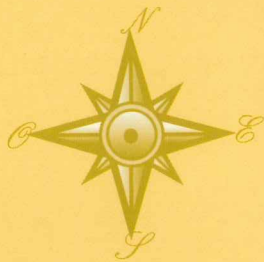

TERME DE POLINYÀ DE XÚQUER

TERME DE BENICULL DE XÚQUER

TERME DE CORBERA

ALZIRA

Municipi que pertany a la comarca de la Ribera Alta del Xúquer. Té una extensió de poc més de 110 km². El terme municipal limita al nord amb els termes municipals de Guadassuar, Algemesí, Benicull de Xúquer i Polinyà de Xúquer; al sud, amb els de Carcaixent, Benifairó de la Vallidigna, Simat de la Vallidigna i Tavernes de la Vallidigna; a l'est, amb els de Corbera, Llaurí i Fovara, i a l'oest, amb els de Massalavés, Alberic i Benimuslem. L'enclavament de la Garrofera, que també pertany al terme, limita al nord amb el terme de Guadassuar; al sud, amb el d'Antella; al sud-est, amb el d'Alberic; a l'est, amb el de Benimodo (el Ressaclany), i a l'oest, amb el de Tous. La població d'Alzira s'aproxima als 45.000 habitants (22.876 dones i 21.882 hòmens).

El municipi, situat entre els 14 i els 20 metres sobre el nivell del mar, es troba entre els meridians 3° 10' i 3° 23' de longitud oest i els paral·lels 39° 4' i 39° 11' de latitud nord.

La ciutat d'Alzira, que disposa d'excel·lents vies de comunicació, exercix la capitalitat històrica, administrativa, comercial i industrial de la Ribera Alta, la qual, conjuntament amb la Ribera Baixa, constitueix la demarcació històrica i la configuració geogràfica de la Ribera del Xúquer, comarca que ara mateix ratlla els 300.000 habitants.

El nucli de població es troba majoritàriament a la dreta del riu Xúquer i dista de la capital de província 36 quilòmetres. El nucli, central i modern, està situat entre els llits del riu Xúquer i del barranc de Barxeta i en l'antic raval de Sant Agustí i està vertebrat per l'avinguda dels Sants Patrons. Els barris més importants són les Barraques (l'antic raval de Santa Maria), l'Alquerieta (nucli que es constituí a finals del segle XX i principis del segle XX sobre la muntanya de Rios), la Muntanyeta (al peu del tossal del Salvador), el Torreó, la Graella i la Garrofera (enclavament situat fora del nucli urbà). També hi ha diferents urbanitzacions, entre les quals destaquen les del Respirall, Sant Bernat de la Murta i el Racó. Té com a annex el poblat de la Barraca d'Aigües Vives, constituït l'any 2000 en entitat local menor. Actualment la zona d'expansió de la ciutat és la partida de Tulell.

Quant a l'orografia, cal destacar les serres de Corbera, la Murta i les Agües, entre les quals es disposen les valls de la Murta, de la Casella i d'Aigües Vives, i les cotes màximes de la Ratlla (625 m), les Orelles d'Àse (592 m), la Creu del Cardenal (543 m) i el tallat Roig (394 m).

El clima és típicament mediterrani, amb pluges que normalment són escasses i molt irregulars, però que sovint provoquen la crescuda, quan no l'eixida de mar, del Xúquer. Anys de riudes catastròfiques foren, entre altres, 1320, 1406, 1473, 1517, 1590, 1632, 1714, 1754, 1805,

1864, 1923, i 1987, encara que la més present en la memòria de tots és la pantanada de Tous de 1982.

El terme municipal alziireny ha estat poblat des de la prehistòria. Els jaciments arqueològics ens mostren nombrosos llocs habitats. Del període Paleolític aparegueren restes en les Cases de Xixerà i en la cova d'Alfons; de l'Eneolític, en la cova de les Aranyes i en la dels Gats (amb vasos campaniformes molt interessants); de l'Edat del Bronze són el poblat de la Muntanya Assolada i les Cases de Montcada; de l'època romana són el Seguer de Sant Bernat i la necròpolis del Carní d'Albalat.

Respecte dels orígens d'Alzira, historiadors i estudiosos han manifestat opinions molt disperses. Per a alguns, tot i que cada vegada hi ha menys evidències, la ciutat és la successora de la Sucro ibèrica, i uns altres, la majoria, coincideixen a afirmar que és una fundació netament musulmana. El fet cert és que el topònim reflecteix clarament la circumstància geogràfica de l'antiga vila: un nucli de població envoltat per les aigües del riu Xúquer i del barranc de Barxeta.

Durant el domini musulmà Alzira va ser una població tan important que va arribar a tindre governació pròpia. Amb els almoràvits va ser un focus destacat en diverses rebel·lions contra els cristians i, amb l'intent d'unificació almohade, es va declarar partidària d'estos.

Eren nombroses les alqueries que s'escampaven pel territori alziireny. La vila, completament emmurallada, comptava amb diverses portes d'accés, diferents mesquites, cases de banys, molins, etc. Jaume I la va prendre per als cristians i la va incorporar a la civilització cristianooccidental la vespra de Sant Silvestre, és a dir, el 30 de desembre de 1242.

El rei conqueridor, que sentia especial predilecció per la vila, li va atorgar infinitat de privilegis, entre els quals destaca el de mer i mixt imperi, amb jurisdicció en causes civils i criminals sobre 42 pobles; també li va donar en propietat la séquia Reial. El rei Alfons I el Liberal li va concedir el 1286 la celebració d'una fira des del dia de Sant Llorenç fins a finals d'agost. Durant l'època foral Alzira va prendre part activa en la Guerra de la Unió, participà com a vila reial en les Corts del Regne i va tindre un paper destacat en el Compromís de Casp.

Tot i que hauria pogut tindre el títol de ciutat dos segles abans, atenent la seua importància històrica, demogràfica i econòmica, i per la voluntat de la monarquia, la vila no va voler rebre este títol fins a l'any 1876, en què el monarca Alfons XIII li'l va atorgar.

Allarg dels temps tingueren convent a Alzira els agustins (Aigües Vives i Sant Agustí), les cistercenques (Santa Maria Magdalena), els jerònims (Santa Maria de la Murta), les agustines (Santa Lúcia), els franciscans (Santa Bàrbara), els trinitaris (Sant Bernat), els caputxins (l'Encarnació) i les

caputxines (Mare de Déu dels Àngels). Al segle XIX s'hi establiren els col·legis dels escolapis, el de les escolàpies, el de les franciscanes i la Congregació de les Germanetes d'Ancians Desemparats; a primeres del segle XX, el col·legi de les Filles de la Caritat de Sant Vicent de Paul, i en la segona mitat del mateix segle, el de les obreres de la Creu.

Pel que fa a l'economia presenta un equilibri entre els tres sectors productius. L'agricultura era, fins fa tres dècades, l'activitat més important, en què destacava el conreu de la taronja, del qual es tenen notícies ja l'any 1447 (alqueria de Garcerà Martorell de la partida de l'Alcudiolà). A finals del XVIII i principis del XIX va començar a ser conreu intensiu, i al costat de les primeres plantacions que correspongueren a la varietat comuna, en van sorgir d'altres com la nàvel, la sanguino o la verma. En l'actualitat són més de 55.000 les fanecades que al terme es dediquen al conreu de cítrics, tot i que ara mateix la producció està en retrocés, cosa que ha afavorit el conreu d'altres arbres fruiters, especialment del caqui, que ocupa ja una gran extensió. Alzira ha sigut coneguda tradicionalment com la ciutat de la taronja. Blasco Ibáñez es va inspirar en eixa tradició per a escriure la novel·la *Entre naranjos*, la trama de la qual transcorre principalment en la ciutat a finals del segle XIX. A més dels cítrics hi ha els conreus d'horta tradicionals. La indústria, desenvolupada espectacularment a partir dels anys seixanta i com a conseqüència de la crisi agrària, compta amb importants fàbriques dedicades a la producció alimentària. També són importants els negocis de fruites seques, gelats, paper, fints, filatures, cartonatges, impressió, construcció, mobles, begudes i alguns relacionats amb la producció agrícola. Finalment el sector dels servicis és conseqüència dels altres dos, i el creixement paral·lel es manifesta en la gran quantitat de tot tipus d'oficines: seus administratives, bancs, agències, concessionaris, comerços, etc.

Un passeig pel terme ens durà a conèixer bells indrets. Entre els quals hi ha la vall de la Murta, on es localitzen les despulles de l'històric cenobi que habitaren els monjos jerònims; la vall de la Casella, amb fonts i una reserva de cérvols; o la muntanyeta del Salvador, pròxima al nucli urbà, amb la millor panoràmica de la ciutat i una de les millors de la comarca, en la qual s'alça el santuari de la patrona, la Mare de Déu del Lluç.

Un passeig per la ciutat ens aproximarà a la seua història, tradicions i costums i podrem gaudir d'espais i de monuments com ara la casa consistorial, l'església de Santa Caterina, el lleng emmurallat, el Museu Municipal d'Alzira o l'Arxiu Municipal: principal centre d'investigació de la Ribera pels fons documentals que guarda.

Junt amb les festes patronals de juliol, dedicades als sants màrtirs Bernat, Maria i Gràcia, destaquen les festes de les Falles i les de la Setmana

Santa, declarades, ambdós, d'Interés Turístic Nacional; les que tenen lloc en el transcurs de l'any i organitzen les comissions agrupades entorn de la Junta Coordinadora de Festes de Barris i Partides, la romeria de la Murta, les de la Mare de Déu del Lluç i, més recentment, les de Moros i Cristians.

La ciutat va ser la pàtria, entre altres, dels escriptors i poetes Ibn Jaddàja, Ibn Amira, Ibn Tomlus i Ibn al-Zaqqaq, dels eclesiàstics Joan Vera i Gilabert Martí, del cèlebre Gasó de Ciurana, del conegut com a Mestre d'Alzira, destacat pintor renaixentista de l'escola valenciana, i de l'industrial Luis Suñer.

RELACIÓ DE TOPÒNIMS

ELEMENTS FÍSICS

Orografia

Cingle Blanc	Penya Roja
Cingle de les Àligues	Pia de Bassetes Roges
Collado de la Senda de les Haques	Pia de la Mola
Cova de les Maravelles	Pia de les Carrasques
Creu del Cardenal	Pia de les Penyotes
el Collado	Pia del Porrixo
el Flare	Portell d'Orelles d'Ase
el Mirador	Serra de Corbera
Estret d'Aigües Vives	Serra de la Murta
Falda dels Navarros	Serra de les Agulles
les Orelles d'Ase	Serra del Cavall Bernat
Muntanyeta del Salvador	Tallat Blanc
Muntanyeta dels Guardes	Tallat Roig
Muntanyeta Redona	Vall d'Aigües Vives
Pas del Llop	Vall de la Casella
Pas del Pobre	Vall de la Murta
	Valletes del Gallo

Hidrografia natural

Barranc de l'Estret	Barranc de Xorta
Barranc de l'Herba	Barranc del Baladre
Barranc de Barxeta	Barranc del Duc
Barranc de la Barcel·la	Barranc del Marquès
Barranc de la Bossanta	Barranc del Pou
Barranc de la Casa dels Morts	Barranc del Racó de les Vinyes
Barranc de la Casella	Barranc del Toll
Barranc de la Murta	Barranc del Xarco de la Vacca
Barranc de la Paridera	Barranc del Xavegó
Barranc de la Rabosa	Barranc dels Covilars
Barranc de Mir	Barranc Fosc
Barranc de Montortal	Barranc Gran
Barranc de Nardo	Barranc Negre
Barranc de Tora	Barranquet Fosc
Barranc de Velasco	Riu Verd (o dels Ulls)
Barranc de Vil·la	Riu Xúquer

Hidrografia artificial

Font de Barber	Motor del Lluent
Font de la Garrofera	Motor del Porcater
Font de la Teula	Motor dels Crusadors
Font de Tormos	Motor dels Llaureadors
Font dels Covilars	Motor dels Sants Reis
Font Jordana	Séquia de Bord
Font Nova	Séquia de Cabanyes
Motor de Bru	Séquia de la Figuereta
Motor de Calot	Séquia de la Palafanga
Motor de la Botànica	Séquia de Mulata
Motor de la Creueta	Séquia de Prada
Motor de la Murta	Séquia de Rumbau
Motor de Margantoni	Séquia de Vistabella
Motor de Moll	Séquia del Braçal d'Alzira
Motor de Montagut	Séquia del Mas Roig
Motor de Prats	Séquia dels Caduflets
Motor de Sant Bernat	Séquia Mare
Motor del Llancer	Séquia Nova

PARTIDES I PARATIGES

Partides i paratiges

Barralbet	el Ràfol
Benirribea	el Rac Nou
Berca	el Riuet
Cabanyes	el Serradal
el Barranc del Baladre	el Terrer Blanc
el Cano	el Toro
el Cantal Gros	el Xavegó
el Carrascal	els Brucars
el Convent	els Carrers de Saragossa
el Cremat	els Fondos
el Mas Roig	els Fondos de Maranyent
el Pla	els Terrers de la Barraca
el Pla de Corbera	Escala de la Paridera
el Pla de la Murta	Escala de la Pitera
el Pla de Xorro	Fracà
el Racó de les Vinyes	Hort d'Alcàrria

Hort d'Arbona	Maternu
Hort de Baltaro	Mulata
Hort de Bru	Prada
Hort de Galvaný	Racó Ample
Hort de Magraner	Racó de Guerrilla
Hort de Margantoni	Racó de la Bassa
Hort del Santíssim	Racó de la Pedra Viva
l'Alborgí	Racó de les Colmenetes
l'Alfarella	Racó de les Pables
l'Algoleja	Racó de les Retrames
l'Almàssera Vella	Racó de Marussa
l'Almúnia	Racó de Matamoros
l'Assagador	Racó del Flare
l'Assut	Racó dels Covilars
l'Escala dels Retorets	Racó dels Jaumets
l'Horteta	Racó dels Salvians
la Canyada	Racó dels Tossalts
la Casella	Racó Tançat
la Coma	Racó Verd
la Cova de l'Arena	Rumbau
la Llomada	Sant Bernat
la Murta	Secanet de la Mariola
la Portella de Severí	Tisneres
la Solana	Torra
les Basses	Tullell
les Eretes	Vallverd
les Mitges Fanecades	Velasco
les Plantades	Villella
les Valletes	Vista Alegre
Maranyent	Vistabella
Massasseli	Xixerà

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Alzira	la Muntanyeta
Casa de l'Oller	Santa Maria del Bonoire
el Forn de Carrascosa	Urbanització El Respirall
la Barraca d'Aigües Vives	Urbanització Sant Bernat

Vies de comunicació

Assagador de la Barraca	Camí de Rumbau
AVE València-Alacant	Camí de Sant Bernabeu
Camí Baix de Corbera	Camí de Tullell
Camí de Benicull	Camí de Velasco
Camí de Calcesnegres	Camí de Vil·la
Camí de Fracó	Camí de Vistabella
Camí de l'Alborgí	Camí del Barranc de la Casella
Camí de l'Almúnia	Camí del Barranc de la Rabosa
Camí de l'Arena	Camí del Butó
Camí de l'Assagador de Llopis	Camí del Cara-sol de la Casella
Camí de l'Hort de Forqueta	Camí del Cara-sol de la Murta
Camí de l'Hort de Sandòlio	Camí del Carrascal
Camí de l'Hort del Lleó	Camí del Forn de l'Ereta
Camí de l'Hort del Llidoner	Camí del Molí Genís
Camí de l'Hort del Passiego	Camí del Pla
Camí de l'Ombria	Camí del Pla de Xorro
Camí de la Barraca de Gipó	Camí del Racó de les Vinyes
Camí de la Caseta de Piula	Camí del Racó de Rumbau
Camí de la Cova de les Maravelles	Camí del Rac Nou
Camí de la Galiana	Camí del Terrer
Camí de la Perera de Joana	Camí del Transformador
Camí de la Perrera	Camí del Xavegó
Camí de la Solana	Camí dels Pescadors
Camí de la Tia Pepa	Camí dels Tolls
Camí de la Trovessa	Camí dels Xalets de Masso
Camí de les Valletes	Camí Vell de Corbera
Camí de Maranyent	Camí Vell de la Barraca o Simt
Camí de Massasseli	Carretera d'Albalat
Camí de Materna	Carretera d'Alberic
Camí de Mona	Carretera de Carcaixent
Camí de Mulata	Carretera de Corbera
Camí de Patxorra	Carretera de l'Alcúdia
Camí de Prada	Carretera de Tavernes
Camí de Pròsper	Carretera de València
Camí de Pujol	Ferrocarril València-Alacant

Altres llocs d'interés

Calvari de la Muntanyeta	Capella del cementeri
Camp de Tir de la Casella	Cementeri municipal

Creu coberta
Creu monumental
Ecoparc
Ermita de la Casella
Ermita de Sant Judes Todeu
Estació d'Alzira
Granja de Sant Bernat
Granja dels Burros
Hospital
Moll de Genís
Muntanya Assolada

Muralles àrabs
Pileta de Sant Bernat
Poligon Industrial Carretera
d'Albalat
Poligon Industrial d'Alzira
Pont de l'Estret
Pont del Riu dels Ulls
Reial Santuari de la Mare de
Déu del Lluç
Santuari dels Sants Patrons
Subestació elèctrica

Poblament
Casa del Flare
el Lavadero
la Garrofera

Urbanització Alheró de les
Polseres

Vies de comunicació

Camí d'Alberic
Camí de la Quitorra
Camí de la Rambla d'Alberic
Camí del Pla de Cristòfol

Camí del Polvorí
Camí dels Tollis
Carretera d'Alberic

LA GARROFERA

Orografia

el Palmeral
Lloma de Missana

Lloma del Mig
Serra del Cavalló

Altres llocs d'interès

Molló d'Antella

Pedrera

Hidrografia natural

Barranc de la Manyana
Barranc de la Senyora
Barranc de les Aigüetes
Barranc de les Moreres

Barranc de Malet
Font del Badall
Rambla d'Alberic
Riu Xúquer

Hidrografia artificial

Canal Xúquer-Túria
Séquia de la Reva

Séquia Real del Xúquer

Partides

el Corral de Caballero
el Corral de Torín
el Garroferal
el Molló d'Antella
el Palmeral
el Pla de Cristòfol
el Pouet d'Escrivà
el Redlenc
els Tollis

la Casa de Mariano Sanz
la Casa de Quitorra
la Casa de Soriano
la Casa del Pou
la Casa Vella de Soriano
les Cases del Pare Josep
les Polseres
Malet
Missana

TERME DE GUADASSUAR

